Inventarisatiecursus Vogelwerkgroep De Kempen 2003

Wim Deeben en Jacques van Kessel

In het kader van de Sovon-cursus "Vogels, van kijken naar waarnemen" is dit verslag tot stand gekomen. De cursus werd verzorgd door P. Wouters en J. Kolsters van "Vogelwerkgroep de Kempen". Het doel van de cursus was om meerdere leden van de vogelwerkgroep het inventariseren eigen te maken.

Inleiding

Iedere cursist kreeg opdrachten mee voor het bepalen van het onderzoeksgebied:

- kies een gebied in de buurt van je woonplaats, wat niet te groot is.
- zorg voor een grote variatie in bos-en agrarisch gebied.
- verdeel de bezoeken zo goed mogelijk over het voorjaar.
- bezoek het gebied minimaal 1 maal in maart, 2 maal in april, en 2 maal in mei.
- probeer ook een avond/nacht bezoek te brengen.
- maak een groepje van maximaal twee personen.

Het lesprogramma bestond uit:

- twee theorieavonden in het kader van de uitleg vooraf.
- veldbezoeken.
- een theorieavond in het kader van het uitwerken van de gegevens.

Ligging van het onderzoeksgebied

Het onderzochte gebied is gelegen aan de zuidzijde van "De Buikheide / Halve Mijl" bij het gehucht Toterfout dat tot de gemeente Veldhoven behoort.

De reden van deze keuze was:

- er was een combinatie met het lopende tien jaar durende roofvogelonderzoek.
- aan de oostkant van het gebied ligt de trektelpost "Toterfout", waar jaarlijkse van medio augustus tot medio december naar de vogeltrek gekeken wordt.
- er was een combinatie bos- en land bouwgebied mogelijk.

Figuur 1. Ligging van het gebied.

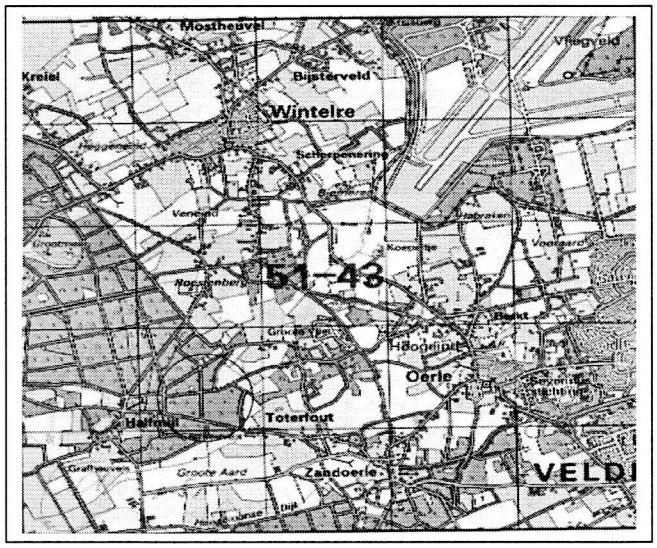

Gebiedsbeschrijving

Het onderzoeksgebied bestaat uit een verscheidenheid van loof- en naaldhoutsoorten en akkerbouwpercelen.

Aan de oostkant loopt een stroompje de Bruggenrijt genaamd, dat voor de ontwatering van de omliggende landbouwpercelen zorgt. Langs het stroompje is een paddenpoel aangelegd voor uitbreiding van het leefgebied van de Knoflookpad.

Figuur 2. De samenstelling van het onderzoeksgebied.

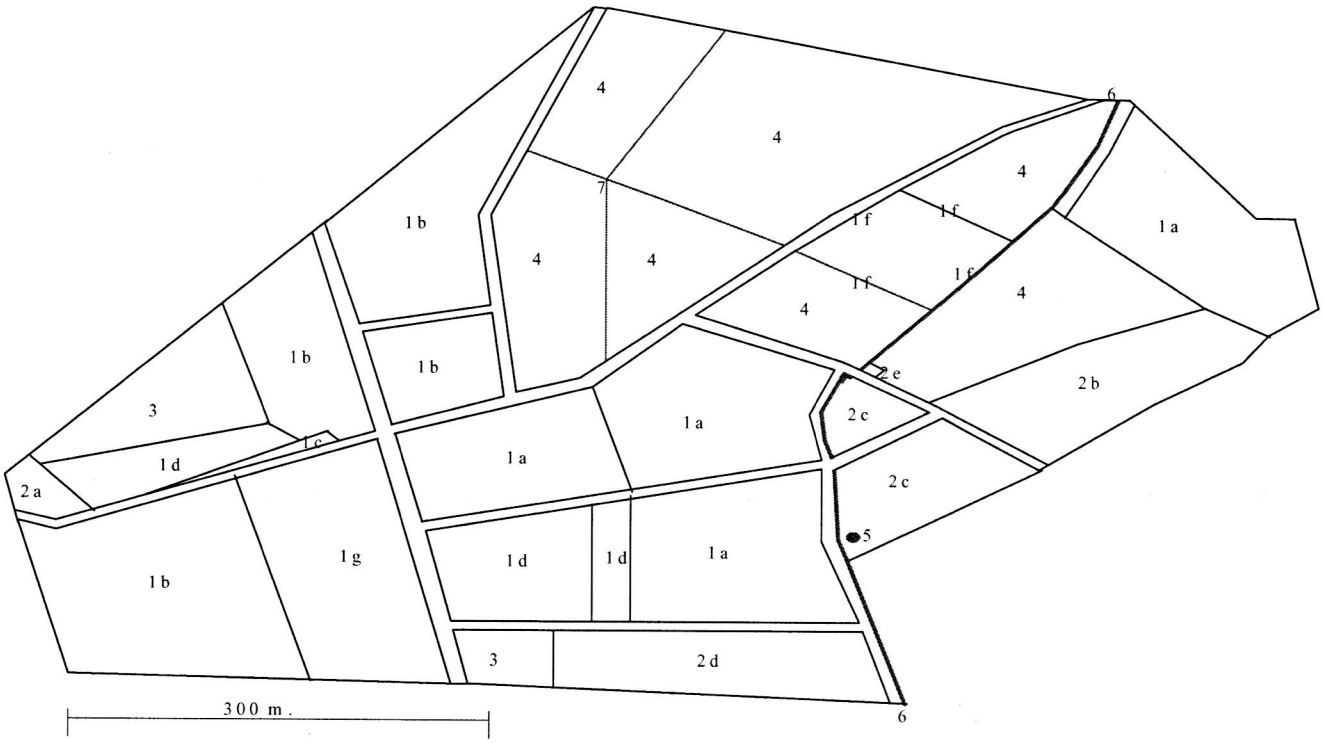

Werkwijze

Veldwerk
Tijdens het veldwerk zijn twee werkwijzen toegepast:

- de werkwijze via de SOVON methode broedvogels en niet broedvogels.
- op de vogeltrektelpost "Toterfout" geteld.

Het gebied is tijdens het broedseizoen dertien keer bezocht.

In tabel 1 zijn alle bezoeken weergeven.
Er is met de auto een nachtbezoek geweest.
Dit nachtbezoek had tot doel om de Bosuilen in het gebied te inventariseren.
Voor de rest zijn de vroege ochtend bezoeken nagenoeg allemaal vóór zonsopgang gestart en zijn al lopend afgelegd.
De route die afgelegd moest worden werd voor aanvang ingetekend en elk bezoek kende een wisseling van het startpunt.
Er zijn zes startpunten gebruikt.
De looproute was gemiddeld vier en een halve kilometer.
In totaal is er 54 kilometer afgelegd.

Legenda

1 Naaldhout:
- a. Grove den
- b. Douglas
- c. Reuzenzilverspar
- d. Fijnspar
- e. Corsicaanse den
- f. Tsuga
- g. Gemengd naaldhout

2 Loofhout:
- a. Berk
- b. Gemengd loofhout
- c. Gemengd jong loofhout
- d. Amerikaanse eik
- e. Zomer eik

3 Gemengd jong naald- en loofhout
4 Akkers
5 Poel
6 Bruggenrijt
7 Sloten

Tabel 1. De veldbezoeken in een schema weergegeven.

Data:	Tijd:	Temperatuur:	Neerslag:	Wind:
17 januari	20:30 – 22:00	- 4 °C	geen	oost 3
3 maart	08:00 – 09:40	8 °C	mist	zuidwest 3
15 maart	06:20 – 08:30	- 2 °C	geen	oost 3
17 maart	06:05 – 07:52	- 2 °C	geen	noordwest 2
22 maart	06:20 – 08:25	- 1 °C	geen	oost 2
31 maart	06:45 – 08:25	- 1 °C	geen	noordwest 1
5 april	07:10 – 09:00	5 °C	geen	noordoost 2
13 april	06:05 – 08:10	4 °C	geen	oost 2
21 april	05:50 – 07:50	8 °C	geen	zuidoost 2
2 mei	05:15 – 07:20	8 °C	geen	zuidoost 3
17 mei	05:00 – 07:20	16 °C	geen	zuidwest 1
29 mei	04:45 – 06:45	15 °C	geen	oost 1
8 juni	04:25 – 06:15	18 °C	geen	oost 2

Tijdens de inventarisatieronde is een veldkaart gebruikt Deze veldkaart werd gebruikt voor het invulling van de volgende gegevens:

- Datum
- Tijd
- Temperatuur
- Neerslag
- Windrichting
- Soorten

Direct na thuiskomst zijn de soorten via de veldkaart overgezet op soortkaarten.
Elk bezoek kreeg een code zodat later, door clustering, soortkaarten gemaakt kon worden.

Inventarisatie

De inventarisatie is toegepast volgens de Sovon-cursus "Vogels, van kijken naar waarnemen".

Resultaten

Broedvogels

De territoria van de broedvogels zijn na het broedseizoen geclusterd, deze clustering is weergeven op soortkaarten.

Niet-broedvogels

Tijdens de inventarisaties en vogeltrektellingen zijn de niet broedvogels genoteerd. Zie tabel 2. De gegevens van de trektelpost zijn tot september vermeld.

Nest van een Staartmees Foto: Wim Dee-

Tabel 2. Niet broedvogels

Soort:	Data:	Aantal:	Opmerkingen:
Blauwe Kiekendief	01-03, 13-03	1, 3	
IJsvogel	17-03	1	Vloog over de Bruggenrijt
Rode wouw	23-03	1	Vloog pal noordoost
Gele kwikstaart	23-03	1	
Steenuil	23-04	1	
Kneu	30-03	2	
Pracht rossella	05-02	1	
Kraanvogel	15-03, 16-03, 17-03	1, 1, 1	Oijversvenneke
Groenpootruiter	13-04	1	
Boerenzwaluw	11-05	4	
Gierzwaluw	11-05	2	
Graspieper	20-04	40	
Nijlgans	30-03	2	
Veldleeuwerik	02-03	60	
Sijs	02-03	23	
Kievit	02-03	55	
Kramsvogel	02-03	40	
Boomleeuwerik	24-01	1	Zingend
Kerkuil	15-02	1	
Blauwe reiger	08-06	1	
Wespendief	30-05, 12-08	3, 1	
Boomvalk	12-08	2	
Koekoek	25-05	1	

Broedvogels

In tabel 3. Overzicht van de broedvogels die in de daarvoor geldende datumgrenzen zijn waargenomen.

Tabel 3

Soort:	Territoria:	Soort:	Territo-	Soort:	Territoria:
Wilde eend	2	Winterkoning	15	Matkop	5
Sperwer	1	Heggemus	4	Kuifmees	7
Buizerd	1	Roodborst	19	Zwarte mees	10
Fazant	3	Merel	13	Pimpelmees	7
Houtsnip	1	Zanglijster	3	Koolmees	17
Holenduif	1	Grote lijster	1	Boomkruiper	6
Houtduif	5	Grasmus	2	Gaai	2
Zomertortel	3	Tuinfluiter	1	Zwarte kraai	3
Bosuil	3	Zwartkop	9	Kruisbek	3
Groene specht	2	Tjiftjaf	8	Vink	15
Zwarte specht	1	Fitis	4	Groenling	2
Grote bonte specht	2	Goudhaantje	16	Goudvink	1
Boompieper	3	Staartmees	6		

Broedvogels in de randzone

Overzicht van de broedvogels die in de daarvoor geldende datumgrenzen zijn waargenomen in de randzone.

Tabel. 4.

Soort:	Territoria:	Soort:	Territo-	Soort:	Territoria:
Havik	1	Steenuil	1	Ekster	1
Torenvalk	1	Roodborsttapuit	1	Kauw	15
Kievit	1	Spotvogel	1	Geelgors	1
Wulp	1				

Woord van dank

Bij deze willen wij in het bijzonder de cursusleiding bestaande uit Jan Kolsters en Pieter Wouters danken voor hun goede invulling van de cursus "Vogels, van kijken en waarnemen". Verder willen wij Frans Huijbers, Dirk van Dingenen, Janus Eliëns, Ben Jacobs, Willem Vermeulen en Toos Deeben bedanken voor het meelopen tijdens de inventarisaties.

Literatuur

van Dijk A.J., Frijters S. SOVON 2000. SOVON-cursus "Vogels, van kijken naar waarnemen".

van Dijk A.J.1993. Handleiding SOVON broed-